

T.C.
MALİYE BAKANLIĞI

VERGİ DENETİM KURULU
BAŞKANLIĞI

VERGİ İNCELEMELERİNDE
MÜKELLEF HAK VE
YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Eylül 2015

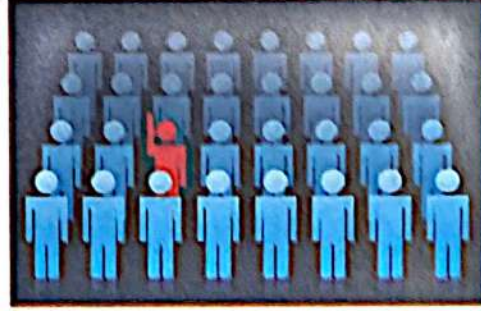
www.vdk.gov.tr

ÜCRETSİZDİR

VERGİ İNCELEMELERİNDE MÜKELLEF HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ

GİRİŞ

Vergi Usul Kanunu'nun 134 üncü maddesine göre vergi incelemesinden maksat, ödenmesi gereken vergilerin doğruluğunu araştırmak, tespit etmek ve sağlamaktır.

Vergi incelemesi yapılırken mükellefin haklarının gözetilmesi gerekmektedir. Bu hakların gözetilmesi vergi idaresinin mükellefe karşı yükümlülüğüdür. Bunun yanı sıra mükellefin de vergi incelemesinin sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesi için vergi mevzuatından doğan ödevlerini yerine getirmesi gerekmektedir.

Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı, vergi incelemesi alanında uygulama birliğini sağlamak, adil ve hukuka uygun bir inceleme sürecinin oluşumuna katkıda bulunmak, tarafların hak ve yükümlülüklerinin çerçevesini net bir şekilde ortaya koymak amacıyla bu Rehberi hazırlamıştır.

VERGİ İNCELEMELERİNDE MÜKELLEF HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ

I- VERGİ İNCELEME SÜRECİNDE MÜKELLEFİN HAKLARI

Vergi incelemesi sürecinde mükellefin haklarını şu şekilde sıralayabiliriz:

1-Vergi İnceleme Elemanının Kimliğini Görme Hakkı

Mükellefler, Vergi Usul Kanunu'nun 136 ncı maddesine göre; vergi incelemesi yapanların kimliğinin işe başlamadan evvel kendilerine gösterilmesini isteyebilirler.

2- İnceleme Konusunu ve Kapsamını Öğrenme Hakkı

Vergi Usul Kanunu'nun 140/1 inci maddesine göre; mükellefler vergi inceleme elemanlarından incelemenin mevzuu hakkında incelemeye başlamadan önce kendilerine açıklama yapılmasını isteyebilirler.

3- Defter ve Belgelerini İbraz Etmek İçin Ek Süre İsteme Hakkı

Vergi Usul Kanununa göre; mükellef zor durumda kalması nedeniyle defter ve belgelerini istenen sürede ibraz edemeyecek durumda ise, ek süre verilmesini isteme hakkına sahiptir.

VERGİ İNCELEMELERİNDE MÜKELLEF HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ

4- İncelemenin Her Safhasında Bilgi Alabilme Hakkı

Mükellef, vergi incelemesinin her safhasında inceleme süreci hakkında inceleme elemanından bilgi isteyebilir.

5- İnceleme Sırasında Müşavir ve/veya Avukat Bulundurma Hakkı

Mükellef vergi incelemeleri ile ilgili görüşmelere, defter ve kayıtlarla ilgili olan yetkili Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirler veya avukatların kendisiyle birlikte katılmasını sağlamak ya da kendisini temsilen yetkili bir temsilcisini göndermek hakkına sahip bulunmaktadır. (Mükellefi temsilen gelen kişilerin yasal olarak yetkilendirilmiş olmaları ve temsil belgesinin görüşmeler başlamadan önce inceleme elemanına verilmesi gerekir.)

6-Vergi İnceleme Tutanaklarına İtiraz ve Görüşlerinin Yazılmasını İsteme Hakkı

Vergi Usul Kanunu'nun 145 inci maddesine göre; mükellefler diledikleri itiraz ve mülahazaların vergi inceleme tutanaklarına kaydedilmesini isteyebilirler.

7-Kayıtların İşlenmesi İçin Ek Süre İsteme Hakkı

Vergi Usul Kanunu'nun 146 ncı maddesine göre; mükellef arama sonucunda el konulan defter ve belgelerin muhafaza altında olması sebebiyle zamanında yapılamayan kayıtlarını, defterlerin geri verilmesinden sonra 1 aydan az olmamak üzere verilecek uygun bir süre içinde yapabilir.

VERGİ İNCELEMELERİNDE MÜKELLEF HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ

8- İlgililerin Tutanağın İçerdiği Hususlardan Haberdar Olma Hakkı

31/10/2011 tarih ve 28101 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Vergi İncelemelerinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 17’nci maddesinin (d) bendinde yer alan “Tutanakta belirtilen hususların ilgililer tarafından okunduğunu ve doğruluğunun anlaşıldığını belirten ifade yer alır” düzenlemesi uyarınca; ilgililer vergi incelemesi sırasında düzenlenen tutanağı okuma, içerdiği hususların doğruluğu, defter kayıtlarına, belgelere ve ifadelere uygunluğunu anladıktan sonra birlikte (Vergi İncelemesini yapan Yetkili ile) imzalama ve dolayısıyla tutanağın içerdiği hususlardan haberdar olma hakkına sahiptir.

9 – Tutanaktan Bir Nüsha Alma Hakkı

Vergi Usul Kanunu’nun 141’inci maddesinde göre; mükellef vergi incelemesi sırasında düzenlenen tutanaklardan bir nüsha almaya ve itirazların bulunması halinde bu itirazların tutanağa işlenmesini isteyebilirler.

10 - Mükellefin Rapor Değerlendirme Komisyonunca Dinlenmesini İsteme Hakkı

Rapor Değerlendirme Komisyonları gerekli gördüğü durumlarda ya da talepleri üzerine vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlar tarafından düzenlenen vergi inceleme raporları hakkında mükellefi dinleyebilirler.

Mükellefler, Rapor Değerlendirme Komisyonları tarafından dinlenmek için taleplerini, vergi inceleme tutanaklarına kaydedilmesini isteyebilecekleri gibi taleplerini içeren bir dilekçe ile rapor değerlendirme işlemi bitmeden Grup Başkanlıklarına da başvurabilirler.

VERGİ İNCELEMELERİNDE MÜKELLEF HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ

11- Müracaat ve Şikayet Hakkı

31/10/2011 tarih ve 28101 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Vergi İncelemelerinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin “Vergi Müfettişlerinin Sorumlulukları” başlıklı 41’inci maddesinin (b) bendinde yer alan “Mesleğin gerektirdiği saygınlığı ve güven duygusunu sarsacak davranışlarda bulunamazlar” düzenlemesine aykırı davranışlara muhatap olan veya bu tip davranışlarla karşılaşan ilgililer (mükellef, vb.) aşağıda belirtilen yollarla müracaat ve şikayet haklarını kullanabilirler:

1. BİMER’e (Başbakanlık İletişim Merkezi)

a) Telefonla Başvuru (150)

b) Mektupla Başvuru

c) İnternetle Başvuru (www.basbakanlik.gov.tr)

d) Şahsen Başvuru

2. Posta yoluyla Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı’na

3. www.vdk.gov.tr adresinden “İhbar ve Şikayet” bölümüne

4. VİMER’e (Vergi İletişim Merkezi) (444 0 189)

12- Uzlaşma Hakkı

Mükellef, ikmalen, res’en veya idarece tarh edilen vergilerle, bunlara ilişkin vergi ziyai cezalarının (359’uncu maddede yazılı fiillerle vergi ziyasına sebebiyet verilmesi halinde tarh edilen vergi ve kesilen ceza ile bu fiillere iştirak edenlere kesilen cezalar hariç) tahakkuk edecek miktarları konusunda, tarhiyat öncesi ya da tarhiyat sonrası uzlaşma talebinde bulunabilir.

13- Dava Açma Hakkı

Mükellefler ve kendilerine vergi cezası kesilenler, tarh edilen vergilere ve kesilen cezalara karşı vergi mahkemesinde dava açabilirler.

VERGİ İNCELEMELERİNDE MÜKELLEF HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ

imzalamaktan çekindikleri hallerde, bunların dayanağı olan defter, belge ve kayıtların vergi inceleme elemanınca alıkonulması konusunda zorluk çıkarmamak mecburiyetindedirler. (Söz konusu defter ve belgeler, inceleme sonucunda ortaya çıkan vergiler ve kesilen cezalar kesileşinceye kadar geri verilmez. İlgililer, bu defterlerin suç delili olmaması şartıyla, her zaman bu tutanakları imzalayarak defter ve vesikaları geri alabilirler.)

2- Defter ve Belgelere İlişkin Yükümlülükler

a. Vergi Usul Kanunu'nun 172 nci maddesine göre; defter tutmak zorunda olan mükellefler, aynı Kanuna göre tutmak zorunda oldukları defterlerden tasdike tabi olanları zamanında tasdik ettirmek, tuttukları defterleri ve bunların dayanağını oluşturan belgeleri usulüne uygun bir şekilde tutmak ve ilgili buldukları yılı takip eden takvim yılından başlayarak beş yıl süre ile muhafaza etmek zorundadırlar.

VERGİ İNCELEMELERİNDE MÜKELLEF HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ

b. Vergi Usul Kanunu'nun 256 ncı maddesine göre; mükellefler muhafaza etmek zorunda oldukları her türlü defter, belge ve karneler ile vermek zorunda buldukları bilgilere ilişkin server, usb bellek, taşınabilir harici bellek ve benzeri ortamlardaki kayıtlarını ve bu kayıtlara erişim veya kayıtları okunabilir hale getirmek için gerekli tüm bilgi ve şifreleri, muhafaza süresi içerisinde yetkili makam ve memurların talebi üzerine ibraz ve inceleme için arz etmek zorundadırlar.

(Vergi kanunlarına göre tutulan veya düzenlenen ve saklanma ve ibraz mecburiyeti bulunan defter, kayıt ve belgeleri yok edenler, tahrif edenler veya gizleyenler - varlığı noter tasdik kayıtları veya sair suretlerle sabit olduğu halde, inceleme sırasında vergi incelemesine yetkili olanlara defter belgelerin ibraz edilmemesi gizleme demektir – hakkında V.U.K.'un 359'uncu maddesinde yer alan cezalar uygulanır)

3- Beyan ve Ödemeye İlişkin Yükümlülükler

a. Mükellefler vergi matrahını doğru beyan etmek ve ödenmesi gereken vergileri vadesinde ödemek zorundadırlar

VERGİ İNCELEMELERİNDE MÜKELLEF HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ

II- VERGİ İNCELEME SÜRECİNDE MÜKELLEFİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Vergi mükelleflerinin yükümlülükleri dört başlık altında ele alınmıştır:

1- İncelemenin Yapılacağı Yere İlişkin Yükümlülükler

a. Vergi Usul Kanunu'nun 257 nci maddesine göre; mükellefler incelemeye yetkili memura müessesenin durumuna göre, çalışma yeri göstermekle ve resmi çalışma saatlerinde memurun müessesede çalışmasını sağlamakla yükümlüdürler.

b. Vergi Usul Kanunu'nun 257/5 inci maddesine göre; mükellef incelemeye yetkili olanlar tarafından işletmede Vergi Usul Kanunu'nun 134 üncü maddesi gereğince envanter yapılması halinde araç, gereç ve personeliyle bu işlemlerin yapılması için gerekli yardım ve kolaylığı göstermekle yükümlüdür.

c. Vergi Usul Kanunu'nun 148 inci maddesine göre; mükellefler vergi incelemesine yetkili kişilerin talep edecekleri her türlü bilgiyi vermek mecburiyetindedirler. (Mükellefler, Vergi Usul Kanunu'nun 151 inci maddesinde belirtilenler hariç olmak üzere, özel kanunlarda yazılı mahremiyet hükümlerini ileri sürerek, bilgi vermektan imtina edemezler. Bu zorunluluk hem iş sahibini, hem de işletmede çalışanları kapsar.)

d. Vergi Usul Kanunu'nun 141/2 nci maddesine göre; mükellefler vergilendirme ile ilgili olay ve hesap durumlarını içeren tutanakları